

Barcelona en clau de ruptura: lluites socials, polítiques i veïnals

Marc Andreu¹

“La democracia se conquistó desde abajo. Los planes de perpetuar el régimen más allá de la muerte de su creador fueron minados en los primeros años 70 por la persistente movilización de obreros, estudiantes, asociaciones de vecinos y de los movimientos por la autonomía, entre otros. [...] En la práctica, la agitación social se convirtió en motor del cambio político” (Balfour, S. 1994:9)

La citació que encapçala aquest text té ja més de 30 anys i és del llibre *La dictadura, los trabajadores y la ciudad. El movimiento obrero en el área metropolitana de Barcelona*, fruit de la tesi doctoral que Paul Preston va dirigir a l'hispanista britànic Sebastian Balfour. Amb tot, i malgrat que passin els anys i les dècades, encara ara existeix a Catalunya i Espanya el debat historiogràfic, segurament més polític que acadèmic, sobre qui va protagonitzar la transició. I també sobre el nivell o la qualitat de la democràcia assolida en aquell procés de canvi.

Sigui com sigui, entre les tesis encara *mainstream* que sostenen que van ser algunes elits polítiques, i específicament el rei, els qui van pilotar el canvi —no més cal veure les biografies sobre Joan Carles I de Charles T. Powell, Javier Tusell o Paul Preston² i les puixants tesis alternatives (Juan Carlos Monedero, Emmanuel Rodríguez, Ferran Gallego³...) que abominen d'aquell canvi precisament perquè el que ara s'anomena règim del 78 no va ser prou democràtic—, hi ha d'haver espai per reconèixer el que ja va dir Balfour: el motor del canvi polític des d'una dictadura imposada pel feixisme via guerra civil i fins a una monarquia parlamentària amb una Constitució democràtica homologable als països europeus occidentals no van ser ni el rei, ni Manuel Fraga, ni Adolfo Suárez, ni Rodolfo Martín Villa, ni Santiago Carrillo, ni Felipe González... Tots ells van ser protagonistes de la transició, sí, és clar. Però el motor de la transició a la democràcia van ser els moviments socials i l'oposició antifranquista. I d'una forma especialment significada i clara això va ser així a Barcelona, on el moviment ciutadà i les associacions de veïns, conjuntament amb la força del moviment obrer i

1. Periodista i doctor en Història Contemporània (UB).

2. POWELL, Charles T. *El piloto del cambio. El Rey, la monarquía y la transición a la democracia*. Barcelona: Planeta, 1991. TUSELL, Javier. *Juan Carlos I. La restauración de la monarquía*. Madrid: Temas de Hoy, 1995. PRESTON, Paul. *Juan Carlos. El Rey de un pueblo*. Barcelona: Plaza & Janés, 2003.

3. GALLEGO, Ferran. *El mito de la transición. La crisis del franquismo y los orígenes de la democracia (1973-1977)*. Barcelona: Crítica, 2008. MONEDERO, Juan Carlos. *La Transición contada a nuestros padres. Nocturno de la democracia española*. Madrid: Catarata, 2013. RODRÍGUEZ, Emmanuel. *Por qué fracasó la democracia en España. La Transición y el régimen del '78*. Madrid: Traficantes de Sueños, 2015.

del catalanisme polític, van forçar una insòlita ruptura política, social i cultural amb repercussions més enllà de Catalunya i a la resta d'Espanya.

Això no és només una idea o tesi historiogràfica de finals dels anys vuitanta del segle xx o del 2019, ben entrat ja el segle xxi. Va ser també una constatació periodística, en temps real, als mateixos anys setanta. Ens en dona la mesura una mirada externa com la que permet l'hemeroteca de la premsa estrangera, i singularment l'anglosaxona: Roger Matthews (*The Financial Times*), Harold Sieve (*The Daily Telegraph*), Harry Debelius (*The Times*) i Robert McCloughlin (*The Guardian*) van deixar ben clar a les seves cròniques de la Barcelona del 1976 que la força de canvi estava als carrers de la ciutat. Sobretot a partir de l'èxit de les grans manifestacions per l'amnistia de l'1 i el 8 de febrer de 1976 a Barcelona. Organitzades per l'oposició antifranquista i l'Assemblea de Catalunya sota l'impuls i la cobertura de les associacions de veïns i la seva federació de Barcelona, la FAVB, aquestes manifestacions van marcar un punt d'inflexió al procés de transició.

Aquell febrer del 1976, Harold Sieve i Robert McCloughlin van parlar de "la batalla de Barcelona" (Guillamet, J., 2015: 29). La crònica de Sieve a *The Daily Telegraph* sobre la manifestació del 8 de febrer, la més extensa i detallada de tota la premsa internacional, va tenir un impacte que es revela més important que la del famós editorial de *Le Monde* dels mateixos dies "*Le défi catalan*" (*El desafiament català*). Sieve va escriure: "L'impacte de la que ha estat sens dubte la protesta civil més gran d'Espanya des del final de la guerra civil, difícilment pot ser ignorat pel govern del rei Joan Carles" (Guillamet, J., 2015: 30). I, efectivament, així va ser. Amb una doble conseqüència: per al Rei, com veurem després, i per al mateix periodista. El corresponsal a Espanya de *The Daily Telegraph*, que el 16 de febrer de 1976 també va descriure fidelment com "la dissident Barcelona va donar la seva freda esquena al rei Joan Carles amb una manifestació silenciosa de milers de bombers, policies i altres treballadors municipals en l'inici del primer viatge oficial del seu regnat" (Guillamet, J., 2015: 37), va ser rellevat del càrrec a finals de març. El duc de Wellington, bon amic de Joan Carles I, va escriure una carta al diari titllant el periodista de "socialista" i criticant com havia tractat el rei d'Espanya. I *The Daily Telegraph* va canviar el seu corresponsal a Espanya.

Però en van quedar altres, de periodistes amb ofici. Periodistes capaços de deixar material perquè els historiadors extraguéssim després les nostres conclusions. En la línia d'allò que va escriure Eric Hobsbawm a les seves memòries *Interesting times*: "L'examen que ha de passar la vida d'un historiador o d'una historiadora consisteix a veure si és capaç de plantejar preguntes i respondre-les com si fos un periodista" (Hobsbawm, E., 2003: 417). Un d'aquests periodistes va ser Roger Matthews, que a *The Financial Times* va escriure el 18 de febrer de 1976 "*The overground underground*", en la línia del simbolisme que Marx va donar a la imatge del vell talp. Matthews va descriure una Catalunya on tot el que fins aleshores havia estat clandestí sortia gradualment a la llum, donant a Barcelona uns aires de canvi molt més tangibles que a Madrid. No per casualitat, aquell reportatge de *The Financial Times* dedicava una atenció especial al moviment associatiu i comunista dels barris i les fàbriques de Barcelona i la seva àrea metropolitana.

A meitat dels anys setanta, la Barcelona dels barris i dels moviments socials, del moviment obrer i les associacions de veïns, era el que Lawrence McDowd

va definir així a *The Guardian*: “Una ciutat alliberada de la por”. La premsa francesa i italiana va parlar de Barcelona com “el bastió més sòlid de l’esquerra a l’Europa occidental”. Però seguim encara el fil de l’hemeroteca anglosaxona. John Hoagland, en una crònica publicada simultàniament l’abril del 1976 a *The Washington Post* i *The Guardian* (“*Season of chances comes to Barcelona*”) es va titular a Londres), va comparar Barcelona amb la Praga del 1968 (Guillamet, J., 2015: 44-53). No és estrany, doncs, que tant el franquisme com el poder que el va succeir, amb el rei al capdavant, tinguessin els seus neguits respecte a la capital catalana i el seu rol en la transició.

Un primer exemple el marca una anècdota poc coneguda però prou significativa que va viure el 1974 l’arquitecte Joan Antoni Solans i que cal relacionar amb un text de l’economista del Banco Urquijo Ramon Trias Fargas. Mort de forma inesperada el setembre del 2019 i amb les seves memòries a punt d’editar-se, a Solans se l’ha recordat poc i, sorprenentment, encara menys en el seu paper clau com a delegat d’Urbanisme de l’Ajuntament de Barcelona (1977-1980) i com a redactor del Pla general metropolità del 1976, encara vigent. Aquest document urbanístic, conegut aleshores com a reforma del Pla comarcal i aprovat inicialment el 29 de març de 1974, no es va publicar fins al 29 d’abril (quatre dies després de la Revolució dels Clavells de Portugal) i va estar temps guardat en un calaix per pressions al governador civil de poders econòmics alarmats pel que Trias Fragas va descriure a *La Vanguardia* com “un primer paso en dirección a la socialización del suelo” quan “de este lado de los Pirineos, en una especie de revolución enana, que podríamos llamar de Marzo (mes de aprobación provisional del plan), un puñado de tecnócratas, secundados por un par de cachorros del capitalismo más o menos desorientados, pretenden poner en marcha algo de tan capital importancia, sin que los afectados hayan sido consultados siquiera” (Trias Fargas, R., 1974: 19).

Solans era un d’aquests tecnòcrates que havia gosat recollir al PGM bona part dels anhels i reivindicacions del moviment veïnal. I, casualment, perquè treballava també en un pla d’ordenació de Lisboa, la nit del 24 al 25 d’abril de 1974 havia tornat de la capital portuguesa cap a Barcelona amb el darrer avió, just abans que sonés per Ràdio Renascença la cançó *Grândola, Vila Morena* que va marcar l’inici de la Revolució dels Clavells. El xòfer del seu superior Albert Serratosa, que el va recollir de matinada a l’aeroport del Prat, li va fer el següent comentari: “No lo ha organizado usted esto, ¿verdad?” (Andreu, M., 2015: 87-88). És evident que la revolució portuguesa no, però Solans sí que va organitzar el PGM i va donar cobertura a lluites veïnals. Fins al punt que molts propietaris i empreses, en plena crisi econòmica i plena ebullició social i política, es van intentar oposar per tots els mitjans a la reforma urbanística i, davant del temor a un triomf del marxisme urbà durant la transició, van acabar per preferir vendre a preu de saldo a l’Ajuntament del que Solans va ser delegat d’Urbanisme moltes hectàrees de terrenys, finques immobiliàries i solars, amb els quals es van poder satisfer bona part de les reivindicacions concretes en equipaments i zones verdes que el moviment veïnal exigia.

Una segona anècdota significativa, en aquest cas més rellevant com a exemple del temor que inspiraven els moviments socials de Barcelona, va tenir com a escenari el despatx oval de la Casa Blanca, el 2 de juny de 1976. Aquell dia el rei Joan Carles I va descobrir les seves pors sobre Barcelona a Washington, en la seva primera visita a l'estranger com a cap d'Estat després de morir Franco, i va parlar clar davant del president Gerald Ford i del seu secretari d'Estat Henry Kissinger. Els arxius americans permeten accedir a la transcripció desclassificada d'aquella entrevista. Amb sorpreses com aquesta:

President [Ford]: I would be very interested in hearing about developments in Spain since you came to power.

Juan Carlos: All the political groupings didn't want any abrupt change, so it has gone slowly but smoothly. I think it could have gone a little faster, but it is moving. We have had some troubled times —last February, for example [in Barcelona]. And the press has not been helpful.

President: It never is.

Juan Carlos: We have over 150 mini-political groups. We are telling them they must get together. We are having the national elections before the municipalities. That was a mistake my grandfather made in 1931. They will be this fall and the municipalities next spring⁴.

Com és sabut, finalment les primeres eleccions generals no van ser a la tardor del 1976, com Joan Carles I va anunciar a Gerald Ford, sinó el 15 de juny de 1977. I les eleccions municipals que el rei preveia per a la primavera del 1977 es van posposar dos anys, fins al 3 d'abril de 1979, després de les segones eleccions generals del març. I tot plegat sota l'estrict control del ministre de Governació Rodolfo Martín Villa, bon coneixedor de la força del moviment obrer, veïnal i catalanista des que havia estat governador civil de Barcelona entre el 1974 i el 1975. És evident, doncs, que el fantasma del 14 d'abril de 1931 i l'espectre de la proclamació de la República, en una versió actualitzada que tenia molt a veure amb la força del moviment obrer i veïnal de Barcelona, és un fantasma que va planar per sobre la transició espanyola molt més del que s'ha explicitat.

De fet, i al marge de posposar al màxim les eleccions municipals, l'estratègia dels governs de transició específicament en contra del moviment ciutadà va incloure també dues altres grans mesures. Una va ser, el mateix abril del 1977 en què es va legalitzar el PCE, un decret de Martín Villa que va intentar il·legalitzar moltes associacions de veïns. Barcelona va liderar la reacció popular i va deixar aquell decret en paper mullat. En canvi, el moviment veïnal no va poder contrarestar l'altra gran contramesura de l'Espanya en transició, orientada a impedir que les associacions de veïns figuressin a la Constitució del 1978 en el mateix article que els sindicats. Aquesta proposta, feta pel moviment veïnal d'arreu i recollida per esmenes de senadors comunistes, va quedar frenada per l'oposició de la dreta de Suárez i Fraga i l'abstenció del PSOE (Andreu, M., 2015: 380-391).

4. National Security Adviser's Memoranda of Conversation Collection at the Gerald R. Ford Presidential Library. Transcripció de la reunió entre Gerald Ford, Joan Carles I, Henry Kissinger i José María Areilza a la Casa Blanca, Washington, 2/6/1976. <http://cdn.geraldrfordfoundation.org/memcons/1553461.pdf>

En què consistia la força d'aquest moviment social, capaç de suscitar totes aquestes pors? Ho va resumir molt bé un informe confidencial que la primavera del 1975 va rebre el governador civil de Barcelona, Rodolfo Martín Villa. Es titulava *Enfoque correcto de la FAVB*⁵. S'hi explicava que el moviment veïnal de la capital de Catalunya era "una plataforma ideal" de lluita contra la dictadura "que puede superar en influencia" a d'altres instàncies oposidores: Comissions Obreres, Assemblea de Catalunya, Església de base... (Andreu, M., 2015: 71-79). Aquell informe confidencial constatava que les associacions de barri havien aconseguit fer-se amb el control efectiu d'una Federació creada i legalitzada el 1972 com a agrupació d'entitats comercials burgeses (els *bombillaires*, apel·latiu donat perquè guarnien els carrers per Nadal). Les autoritats franquistes van apadrinar aquesta primera FAVB, precisament, amb la idea de neutralitzar (sense èxit) el moviment veïnal d'arrel popular i hegemonia comunista, en auge des dels finals dels anys seixanta.

Els orígens del moviment veïnal a Barcelona cal buscar-los en el ric teixit associatiu tradicional a Catalunya i, en especial, als barris populars: ateneus obrers, cooperatives, agrupacions culturals... Se li poden trobar orígens també en mobilitzacions urbanes dels anys trenta, com la vaga de lloguers impulsada per la CNT durant la República. Però és sobretot la vaga de tramvies del 1951, com explica Balfour, l'avant-sala del moviment ciutadà com a punt d'inflexió clau en la història del moviment obrer. Perquè el 1951 renova una forma de dissidència tradicional a Barcelona i conté les llavors d'una nova acció popular i urbana de masses, on els militants catòlics de base i els comunistes, amb d'altres actors, es troben per primer cop en la mateixa lluita (Balfour, S., 1994: 47). Cal recordar que una protesta ciutadana contra l'augment del preu del tramvia va acabar en vaga general i amb la destitució de l'alcalde i el governador civil en plena dictadura. Durant els anys cinquanta i seixanta, l'arribada massiva d'immigrants a barris sense condicions o directament en nuclis barraquistes i l'acció de centres socials i organitzacions catòliques com la JOC, la HOAC i l'ACO, així com el treball clandestí de militants antifranquistes de CCOO, el PSUC i altres partits d'esquerra, van crear les condicions i la xarxa on creixeria el moviment veïnal.

El 1968 ja existien algunes associacions de veïns. Algunes fins i tot eren legals segons la restrictiva Llei d'associacions que el franquisme va promulgar el 1964 per rentar-se la cara. Però va ser el 1968 quan tot es va accelerar. Aquella primavera van aparèixer els primers fulls volants de les clandestines comissions de barri, impulsades pels comunistes. I la tardor d'aquell any va néixer Bandera Roja, l'organització que amb el PSUC més va impulsar i teoritzar el moviment ciutadà. I també el 1968 es van crear algunes de les associacions de barri que aviat es coordinarien en la clandestinitat i que, el 1974, entrarien a la FAVB legal i burgesa per subvertir-la. De fet, en dos informes policials secrets del 1973 i el 1975, titulats *Plan Barrio*, el franquisme ja va alertar: "Las organizaciones subversivas tomaron en los últimos años de la década de los sesenta a Barcelona como ciudad piloto para desarrollar una labor de agitación y posterior politización de los barrios populares"⁶. En aquest context, i entre referències comparatives de l'Espanya de la

5. AHGCB. "Enfoque correcto de la FAVB", 27/4/1975. Fons Governadors Civils. Caixa 52.

6. AGA, "Plan Barrio", Madrid, octubre 1973. Fondo Gabinete de Enlace del Ministerio de Información y Turismo. 03107.002. Caixa 42/08906. Dossier 7; i Fundació Utopia d'Estudis Socials, "Plan Barrios. Estudio sobre la subversión en los barrios", gener de 1975. Fons García-Nieto, n° 5110.

fi del franquisme amb la Catalunya revolucionària dels anys 30, l'informe *Enfoque correcto de la FAVB* que Martín Villa va rebre el 1975 conclouia: "Hay que ceder ante el pueblo... de lo contrario no hay quien lo frene"⁷.

I el franquisme va cedir a Barcelona, però no a Madrid. El dia abans de morir Franco, el govern civil de Madrid va desestimar la legalització de la Federació de Barris que les associacions de veïns tramitaven a imatge i semblança de la FAVB catalana. La Federació de Madrid no va ser legal fins a mitjan de 1977. Per contra, només cinc dies després de morir Franco, el governador Martín Villa es va reunir amb la FAVB que era legal i formalment burgesa però que dominaven les associacions de barris populars i els comunistes, en aliança tàctica amb alguns homes afins a Jordi Pujol. De fet, Martín Villa es reunia cada mes amb la FAVB; li servia per prendre la temperatura a l'oposició antifranguista. Això no vol dir que el governador de Barcelona no utilitzés també mecanismes represius contra el moviment veïnal. Però el governador era conscient de la força dels veïns des que el 1973 van aconseguir la destitució de l'alcalde Porcioles després d'aturar-li dos grans plans urbanístics especulatius: el pla de la Ribera al front marítim de la ciutat i un pla parcial a la zona obrera de Nou Barris.

Els veïns de Barcelona van aconseguir altres triomfs. La tardor del 1973 van presentar un candidat a regidor, Rodríguez Ocaña, a les eleccions locals franquistes pel districte obrer de Nou Barris. I van guanyar. La dictadura, aleshores, va anular aquella elecció parcial (Andreu, M., 2015: 56-64). El setembre del 1975, poques setmanes abans de morir Franco, la dictadura també va reaccionar de nou contra el moviment veïnal canviant l'alcalde aperturista que havia rellevat Porcioles, Enric Masó, pel regidor afí al búnquer ultradretà Joaquim Viola. Amb prou feines duraria un any, perquè a finals del 1976 Viola seria destituït també, com Porcioles, de resultes de la pressió ciutadana. Al marge del fet tràgic que l'impopular Viola i la seva dona fossin assassinats el gener del 1978 amb una bomba adossada al pit pel grup terrorista EPOCA, és prou significatiu del pes específic que Barcelona i la lluita veïnal tenien en aquell moment el fet que una de les consignes destacades més corejades durant la celebració de l'11 de setembre a Sant Boi, el 1976, fos precisament "Viola dimisión, por fascista y por cabrón", com van recollir cròniques de premsa de l'època i un informe policial confidencial conegut fa poc⁸. El substitut de Viola va ser Josep María Socías Humbert, últim alcalde designat a dit pel rei —no democràtic, per tant, però que va assumir durant dos anys, fins a les primeres eleccions municipals del 1979, l'agenda social i política de l'oposició democràtica i, singularment, de les associacions de veïns—.

En cap altra ciutat espanyola es va donar aquesta seqüència de cessaments d'alcaldes franquistes i les seves conseqüències. Són, totes aquestes, evidències que permeten parlar obertament de ruptura democràtica, més que de reforma, per analitzar la transició en l'àmbit de Barcelona. Les destitucions de Porcioles (maig de 1973) i Viola (desembre de 1976), directament o indirectament atribuï-

7. AHGCB. "Enfoque correcto de la FAVB", 27/4/1975. Fons Governadors Civils. Caixa 52.

8. 3 Ojos, núm. 9 (setembre 1976), Centre Social Trinitat (Nou Barris), p. 4-5. Amat, Jordi. "Sant Boi 76, informe confidencial sobre la primera Diada tras la dictadura", a *La Vanguardia Española*, [Barcelona] 11/9/2019.

bles a la pressió veïnal, són signes evidents d'una ruptura factual que va aconseguir fites com la presència de les associacions de veïns en les comissions de control municipal, creades el 1977, per tutelar la transició local després del triomf de socialistes i comunistes catalans en les primeres eleccions generals després de Franco. Signes de ruptura van ser també les moltes ocupacions veïnals de solars i edificis, i el segrest d'autobusos com a forma de protesta. Igualment rupturistes i avantguardistes van ser Barcelona i les seves associacions ciutadanes en fer de paraigua i, en alguns casos, fins i tot de llevadora, al moviment feminista, al nou moviment ecologista i antimilitarista, a les reivindicacions de jubilats i pensionistes, a manifestacions culturals i catalanistes de tota mena -començant per la campanya contra els 18 regidors del *no al català* del darrer ajuntament franquista, el 1975-, i en donar suport, el juny del 1978, a la primera manifestació pels drets del col·lectiu que avui anomenem LGTBI, organitzada aleshores encara de forma il·legal pel Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC). En síntesi, les nombroses lluites ciutadanes que va protagonitzar la Barcelona d'aquells anys setanta van posar a la defensiva tant a les institucions governatives com el poder econòmic i a significats empresaris.

Hi ha documentació que demostra com la patronal immobiliària catalana va viure pocs però intensos anys atemorida davant la força anticapitalista que va brandar el moviment veïnal, de bracet del moviment obrer, per forçar una ruptura democràtica local que no renunciava a conquestes revolucionàries (Andreu, M., 2015: 319). Una força que cal resumir en els 1.200 activistes i els 70.000 socis que les associacions de veïns tenien només a la ciutat de Barcelona a finals dels anys setanta. Si comptéssim l'àrea metropolitana serien molts més. Ningú, cap partit polític de l'època, va aconseguir aquestes xifres de militants. El PSUC, per exemple, va aconseguir el seu rècord el 1977 amb prou feines 30.000 militants a tot Catalunya. Els socialistes no arribaven a 12.000. I CDC, el partit de Pujol, no arribava ni a 10.000 afiliats. Tampoc el gran sindicat que era CCOO, amb prop de 60.000 afiliats a tot Catalunya, arribava al poder de convocatòria de les associacions de veïns a Barcelona (Andreu, M., 2015: 291). Únicament una institució disputava l'hegemonia als socis de les associacions de barri en els anys setanta i va arribar a igualar-la: el FC Barcelona.

Sense aquesta amenaça real que eren els veïns organitzats, per exemple, no s'explica com i per què Joan Antoni Solans, delegat d'Urbanisme de l'alcalde Socias Humbert durant els dos anys de transició local, va poder comprar a preu de saldo (uns 3.000 milions de pessetes) 126 hectàrees de terrenys immobiliaris (Andreu, M., 2015: 325-328). Solans ho va fer, lògicament, sota la pressió del moviment veïnal. I com a conseqüència que l'alcalde Socias Humbert, que era un home de Martín Villa, va assumir l'agenda política dels barris per reduir la pressió social que Barcelona exercia sobre els governs de Suárez i el rei. La veritat és que molts grans propietaris temien una possible municipalització del sòl en donar per descomptat el triomf de l'esquerra a les eleccions locals. Aquestes eleccions que, com ja s'ha dit, el rei va ajornar dos anys per no cometre l'error del seu avi el 1931.

L'acumulació de capital públic en forma de solars, terrenys i edificis -no expropiats però sí comprats a preu barat a Barcelona— va servir a partir del 1979 al

nou Ajuntament democràtic per fer polítiques progressistes. Parcs i jardins, escoles, centres de salut, equipaments culturals... tot això s'ho van guanyar a pols la ciutat i els seus veïns. Un recompte del centenar de victòries veïnals reconegudes per la FAVB entre el 1970 i el 2010 descobreix com el moviment veïnal va influir en les decisions polítiques sobre el desenvolupament de la ciutat. I aporta una dada reveladora: durant el període de transició municipal es va aconseguir una victòria veïnal cada mes. De desembre de 1976 a abril de 1979, sota el mandat de l'alcalde Socías Humbert i el seu efímer successor Manuel Font Altaba, es van guanyar 29 lluites veïnals. En canvi, només hi va haver una mitjana de dues victòries veïnals cada any en període democràtic, durant els 30 anys que van governar els socialistes Narcís Serra, Pasqual Maragall, Joan Clos i Jordi Hereu (Andreu, M., 2015: 260). És cert que la majoria de les victòries veïnals (un 65%) es van assolir en democràcia, encara que moltes eren lluites ja plantejades abans. També és un fet que menys del 10% de les victòries veïnals aconseguides ho van ser sota mandat dels alcaldes franquistes Porcioles, Masó i Viola, entre el 1970 i el 1976, la qual cosa fa més rellevant el ritme de victòries en lluites ciutadanes entre el 1977 i el 1979, justament els anys de transició municipal i d'un buit de poder que va ser omplert i aprofitat pels moviments socials.

Els veïns de Nou Barris es manifesten davant l'Ajuntament per demanar semàfors. 1976.
Autor: Pérez de Rozas (Arxiu fotogràfic de Barcelona).

L'alcalde de Barcelona Josep maria Socias visita el carrer d'Equador i es reuneix amb els veïns per donar solucions al problema del soroll que provoca el trànsit rodat. 1976. Autor: Pérez de Rozas (Arxiu Fotogràfic de Barcelona).

Tancament al Parlament de l'"Escola en Lluita". 1977. Autor: Pérez de Rozas (Arxiu Fotogràfic de Barcelona).

Bibliografia

- ANDREU, Marc. *Barris, veïns i democràcia. El moviment ciutadà i la reconstrucció de Barcelona (1968-1986)*. Barcelona: L'Avenç, 2015.
- BALFOUR, Sebastian. *La dictadura, los trabajadores y la ciudad. El movimiento obrero en el área metropolitana de Barcelona (1939-1988)*. València: Edicions Alfons el Magnànim, 1994.
- GUILLAMET, Jaume. *El desafiament català. Un relat internacional de la Transició*. Barcelona: L'Avenç, 2014.
- HOBSBAWM, Eric. *Interesting times. A Twentieth-Century Life*. Londres: Penguin, 2002.
- TRIAS FARGAS, Ramon. "En torno al plan comarcal urbano y otras cuestiones", a *La Vanguardia Española*, [Barcelona] 16/6/1974, p. 19.